

Nr. 10

Griffiths Fecit et excus.

**NIEUWSBLAD VAN DE
ARCHEOLOGISCHE WERKGROEP
PURMEREND**

Onder N.A.P. is het bulletin van de Archeologische Werkgroep Purmerend onder redactie van : Paul de Groot.

De Archeologische Werkgroep is opgericht per 22 december 1995 en ingeschreven bij de kamer van Koophandel Noordwest Holland te Alkmaar onder nr. V 40626264.

De werkgroep heeft haar werkavond elke dinsdag van 20.00 uur tot 22.00 uur in gebouw "de Ark" Wilhelminalaan 1, 1441 EK te Purmerend (tevens postadres)
Telefoon : Dinsdagavond 0299 – 417542
E-mail : archeol@xs4all.nl

Het huidige bestuur is als volgt samengesteld:

Voorzitter (interim)

J.T.F. van Waard 0299 – 683195

Penningsmeester

J.T.F. van Waard

Algemene bestuursleden

K. van Haver

N. van den Brom

R. Lust

J. Lankelma

Voorbereidend Opggravings Coördinator

P.J. de Groot 06-18316092

Contributiebedragen per jaar

- volwassenen	€ 16,-
- jeugdleden (t/m 17 jaar)	€ 11,50
- donateurs	€ 7,-

Bankrekening: Fortis Bank 98.02.09.013

Aanmelding als lid of donateur kan schriftelijk aan bovenstaand postadres, maar ook op de werkavonden.

Vriendelijk verzoek om bij verhuizing uw nieuwe adres schriftelijk door te geven.

Opzegtermijn: twee maanden voor het verstrijken van een verenigingsjaar.

Copyright:

Archeologische Werkgroep Purmerend

Onder N.A.P. nr. 10

Mei 2006

2

Inhoudsopgave:

• Colofon/inhoudsopgave	2
• Voorwoord	3
Bestuursmededelingen	
Historisch Platform Purmerend	
Schenkeningen	
• Een lid van de werkgroep vertelt	4
• Een bergje in Weidevenne.	6
• Een schenking nader bekeken (1)	7
• Een schenking nader bekeken (2)	8
• Een schenking nader bekeken (3)	9
• Waarneming Kanaalkade 20	10
• School op bezoek	13
• Bijdrage Kroniek	15
• Waarneming Melkweg	16
• Uit de collectie (1)	19
• Uit de collectie (2)	20
• Verwachte onderzoeken	21

Voorblad: Slot Purmersteyn te
Purmerend met slotgracht anno 1625 .
(kopergravure Claes Janszoon Visscher)

Voorwoord

Het eerste verenigingsblad van het jaar 2006. Wij hopen dat een ieder een goede jaarwisseling heeft gehad en een goed begin van dit jaar.

Dit jaar heeft voor ons nog vele vragen wat betreft de aankomende opgravingen en/of waarnemingen. Inmiddels heeft de AWP een aantal waarnemingen gedaan in het gebied Weidevenne wat heeft geresulteerd tot een eerste rapport over 2005. In 2006 zijn we begonnen met een aantal waarnemingen bij de Melkweg. Ook hier hopen wij een rapport van te kunnen publiceren. In de tuin van de Beemsterburwal 2 heeft ook een waarneming plaats gevonden. Hiervan volgt nog een verslag in dit blad.

Nog steeds is er niemand bereid gevonden voor het verzorgen van het verenigingsblad. Nogmaals heeft Paul de Groot het blad weer dusdanig in elkaar weten te krijgen dat deze aan haar leden kan worden verstuurd. Wij hopen nog steeds dat er iemand bereid is om deze taak op zich te nemen of Paul in ieder geval bij te staan en te helpen bij de vervaardiging van het blad. Ook zou het wenselijk zijn dat leden ideeën voor het blad zouden aanbrengen. Ook verhalen zijn welkom.

Bestuursmededelingen

De algemene ledenvergadering van de AWP gaat dit jaar op **30 mei** plaats vinden. Op dinsdagavond aanvang **20.00 uur** hopen wij onze leden te mogen verwelkomen.

Gezien de inkomsten bij de AWP teruglopen moet hierdoor ook het verenigingsblad aangepast worden. Zodoende kan dit blad verantwoord betaalbaar blijven. Wij proberen uiteraard wel het blad twee maal per jaar te blijven verzorgen met de nodige informatie.

Historisch Platvorm Purmerend

De vitrine in het Willem Eggert Centrum zal dit jaar nog twee exposities vertonen van de AWP. Na overleg met de nieuwe vrijwilligster Sabine van het museum op de Kaasmarkt en Klazien namens Vereniging Historisch Purmerend is er afgesproken dat dit jaar een ieder nog 2 maanden van de vitrine gebruik kan maken voor haar exposities. De eerste expositie van de AWP zal de waarneming betreffen in het gebied Weidevenne. Dit zal in juli en augustus gebeuren. Verder worden namens de VHP en het Museum ook nog verschillende tentoonstellingen gehouden. O.a. een expositie over de oude begraafplaats deze wordt gehouden van april tot half mei. Open botendag van half mei tot en met eind juni. En de tabakspijpenvereniging de dampkring van september tot en met oktober. In november en december wordt er iets over een kalender tentoongesteld welke de oude historie van Purmerend weergeeft. In april en mei 2007 is de vitrine al gereserveerd door de VHP. Dit alles heeft te maken met de voetbalvereniging Purmersteijn.

Schenken

De AWP heeft weer een aantal voorwerpen ontvangen. Van mw. Jaring uit Purmerend hebben wij een aantal fragmenten van kruiken gekregen welke haar man tijdens zijn werkzaamheden vroeger in Amsterdam heeft aangetroffen. Van de familie Kerk uit Purmerend mochten wij een bierfles uit Purmerend ontvangen en van de heer de Boer uit Edam werden er een aantal loodwitpotten overhandigd afkomstig uit Purmerend. Van de meisjes Itja Brugman en Anne Chatrou mochten wij een houten meel- of graanschep ontvangen. Zie verder het verslag over het schoolbezoek.

Een lid van de werkgroep vertelt:

Mijn naam is Paul de Groot en woon sinds 1983 in Purmerend. In 1991 heb ik de archeologische werkgroep purmerend aan het werk gezien bij het onderzoek aan de schoolsteeg (C&A terrein) in Purmerend. Omdat ik zelf geïnteresseerd was in de archeologie was het schitterend om zo'n onderzoek eens te bekijken en ze aan het werk te zien. Eigenlijk heb ik hierna niet veel meer van de opgraving vernomen. Pas in 1995 toen ik de werkgroep nogmaals tegen kwam bij een onderzoek aan het schoolplein werd mijn interesse aangewakkerd. Een van de leden was aan het zoeken met een metaaldetector. Hierdoor raakte ik in gesprek met Niek Wittebrood en vertelde hem dat ik sinds kort ook een metaaldetector bezat en vroeg of het mogelijk was hun te helpen met het opsporen van metalen voorwerpen. Dit vond niemand een probleem en zo gezegd zo gedaan en na het ophalen van mijn detector mocht ik aan de slag..... Trots als een pauw was ik toen ik vrijwel direct al een zilveren muntje vond. De vorige zoeker was er zeker al 10 keer overheen geweest. Ik denk nog wel eens, het zal wel aan z'n detector hebben gelegen!

(mijn eerste vondst voor de AWP)

Het zilveren bezemstuivertje van 1760 heeft een doorsnede van 1,8 cm. en is geslagen in Holland. Schitterend toch? Een kleine bijdrage voor de geschiedenis van Purmerend. Hier begon mijn bijdrage dus ook voor de AWP. Op de werkavond kwam ik het muntje bekijken en direct werd gevraagd of ik lid wilde worden om zodoende vaker met een onderzoek mee te kunnen doen en toen heb mij toen als lid laten inschrijven. (Ik heb er nu nog wel eens spijt van) Veel restaureren, boeken lezen en véél lachen. Ik heb sinds mijn lidmaatschap veel leden zien komen en helaas weer vele zien gaan. Alleen een vaste kern is altijd aanwezig. Ik hoop echter wel dat er weer nieuwe vaste leden bijkomen.

Paul in actie tijdens zijn hobby

Gezien mijn interesse uit gaat naar geschiedenis, historie en archeologie ben ik blij met een verenigingen zoals de Historische Vereniging Purmerend. Het is van belang dat de geschiedenis wordt vastgelegd voor meerdere redenen. Maar onder de grond zit ook nog een schat aan informatie over de geschiedenis wat moet worden vastgelegd. Helaas wordt vaak dit belangrijke stuk geschiedenis vergeten.

Dit is een van de redenen dat ik me nu sterk maak voor de Archeologische Werkgroep Purmerend. Ik heb te vaak gezien dat aannemers na de sloop van een historisch pand de grond hieronder gaan "schonen". Dit schonen houdt in dat de grond tot soms wel 3 meter diep wordt omgehaald waarbij alle van historisch belangzijnde funderingen en andere belangrijke sporen worden verwijderd. ...Weg!!! Alle informatie, geschiedenis, sporen, artefacten etc. Helemaal weg!!! Vandaar dat ik mijzelf een beetje op de voorgrond heb gedrongen als voorbereidend opgravingcoördinator. Ik probeer samen met Jan van Waard de bouwvragen na te lopen en te kijken wat er precies staat te gebeuren. Als het mogelijk is bij zo een verbouwing dan willen wij graag een waarneming uitvoeren of in gevallen waarbij een heel pand wordt gesloopt een degelijk onderzoek laten uitvoeren door een gecertificeerd bedrijf. Helaas is bij interne verbouwingen vaak het geval dat er niet wordt gemeld dat ook de onderliggende grond wordt verwijderd. Hierdoor verdwijnen er vaak weer oude funderingen die, je raad het al, nooit meer kunnen worden vastgelegd. Wij hebben nu een goed contact met de Gemeente Purmerend en als er een bouwvraag wordt ingediend is er de gelegenheid voor een onderzoek of waarneming. De wet van Malta is nu eindelijk door de tweede kamer getekend. De eerste kamer zal dit nog moeten controleren maar dit zal slechts een formaliteit zijn. De Gemeenten in Nederland zijn nu verplicht een archeologisch beleid te voeren volgens de regels van dit verdrag. Een Gemeente bepaalt zelf het beleid en wij als Archeologische Werkgroep kunnen onze Gemeente hierbij van grote dienst zijn.

Wij zijn als vereniging op de goede weg maar we kunnen nog veel steun gebruiken. Mensen die een passie hebben voor de archeologie van Purmerend en hier wat meer mee willen doen moeten zeker eens naar onze werkavonden komen.

Paul de Groot

Een bergje in Weidevenne

Eind december 2005 maakte ik met mijn vriendin een wandeling door de nieuwste woonwijk van Purmerend, Weidevenne. Eenmaal het fietstunneltje onderdoor liepen wij richting Purmerend. Jaren geleden heb ik in die omgeving vele overblijfselen gevonden van de eerste Purmerenders. Het ging dan vooral om scherven van kogelpotten, Siegburg, Paffrath en incidenteel een scherfje Pingsdorf. Leuker dan de scherven waren enkele wetstenen en spinstenen. Met alle werkzaamheden die de daarop volgende jaren zouden volgen had ik gehoopt op een overvloed aan oude bewoningssporen. Het mooiste zou het natuurlijk zijn wanneer er een complete huisplattegrond van een 13^e of 14^e eeuwse boerderij tevoorschijn komt. Maar helaas tot nu toe is het beperkt gebleven tot een flink aantal scherven.

Langs de rechterkant van de Melkweg zag ik enkele "nieuwe" bergjes grond liggen die daar de week ervoor nog niet lagen. Nieuwe grond, nieuwe kansen zullen we dan maar zeggen. Wel jammer dat ik nu mijn nette schoenen en broek aan had, de bergjes zouden dus even moeten wacht, maar uiteraard niet te lang. De dag erna ging ik gewapend met laarzen en detector opzoek naar het verleden van de bewoning langs de Melkweg. Bij het bergje aangekomen zag ik enkele scherven en gele steentjes liggen. De scherven waren vooral van 18e eeuwse gebruiksaardewerk zoals borden en grappen. Detector aan, koptelefoon op en maar aan de slag. Het resultaat: één loden musketkogel. Tjonge, daar doe je het allemaal voor op 1e kerstdag!! Tja, wat rest er dan nog? Een foto maken voor het nageslacht en een klein rapportje schrijven.

Een schenking nader bekeken (1).

Van mevrouw Jaring uit Purmerend hebben wij een aantal bodemvondsten ontvangen. Hoewel deze bodemvondsten afkomstig zijn uit Amsterdam mochten wij ze gebruiken als studie en oefenmateriaal voor onze reparatiedoeleinden. Hiervoor zijn we mevrouw Jaring erg dankbaar.

De schenking bestaat uit vier fragmenten van zogenaamde "Amsterdammertjes". Deze zijn van een rood aardewerk gemaakt en dateren uit de eerste helft uit van 17e eeuw. Deze oorkannen zijn van binnen geglaazuurd en werden gebruikt als verpakkingsmateriaal voor stroop in de suikerindustrie te Amsterdam.

Eén groot fragment is afkomstig van een Delftsblauwe kan of kruik. Hij is gemaakt van een geelbakkend aardewerk waarna hij werd beschilderd met kobaltblauwe Chinese motieven. Het geheel werd tot slot met een tinglazuur afgewerkt. De kan zal gediend hebben voor het drinken van bier. De datering van deze kan ligt tussen 1675 en 1725.

Eén bodemvondst is nagenoeg gaaf. Het betreft een steengoed kruik van "ERVEN LUCAS BOLS – HET LOOTSJE AMSTERDAM – ½ LITRE". De steengoed kruik is vervaardigd tussen 1852 en 1879 en de zogenaamde "Koliekwaterkruik" bevatte het Beste of Rijnsche likeur.

EEN SCHENKING NADER BEKEKEN (2)

Van de familie W.Kerk uit Purmerend hebben wij een oude bierfles ontvangen welke wij in onze collectie mochten opnemen. De fles die hun zoon ooit in de Beemsterringvaart heeft gevonden ter hoogte van de Bierkade in Purmerend dateert uit de eerste helft van de 20^e eeuw. Het betreft een beugelfles van een groene glassoort gemaakt en is afkomstig van de bierhandel J.Timmerman uit Purmerend.

J.Timmerman
Bierhandel
Purmerend

T.H.Haars
Bierhandel
Purmerend

L.J.H.Jepkes
Purmerend

Flesdoppen van een bierfles
(part.verz. E.Machiels)

De bierfles van T.H.Haars is aangetroffen tijdens een waarneming door onze werkgroep aan de Bakkersteeg in 1997. Op de fles van L.J.H.Jepkes wordt niet vermeld dat hij afkomstig is van een bierhandel maar gezien de overeenkomsten met de andere flessen gaan wij hier wel van uit. Deze fles is afkomstig uit een particuliere collectie en werd ooit samen met de bijbehorende dop aangetroffen in de Purmer.

EEN SCHENKING NADER BEKEKEN (3)

Vrijdag 10 maart 2006 hebben wij een schenking ontvangen van de heer J. de Boer uit Edam. De schenking betreft een aantal loodwitpotten uit Purmerend en een fragment van een stroopkan (zie schenking 1). De heer de Boer heeft deze potten gekregen van de heer K.de Boer uit Edam welke deze tijdens graafwerkzaamheden heeft gevonden in Purmerend aan de Nieuwstraat 18. De AWP heeft al diverse van deze potten ontvangen van verschillende mensen welke hier in de jaren 60 gegraven hebben na de sloop van een gebouw op dezelfde locatie.

In november 1967 zijn tijdens graafwerkzaamheden voor de nieuwbouw van de 'avondzon' aan de Nieuwstraat te Purmerend duizenden loodwitpotten aangetroffen. In de kroniek van Van Sandwijk (1839) staat vermeld dat in de tuin van Lucas Vet, Schout bij nacht van Holland en West-Friesland, zich een loodwitmolen bevond die een uitgang op de Boonakker had. De Boonakker was de vroegere benaming van het zuidelijke deel van de Nieuwstraat. Lucas Vet is overleden te Purmerend in 1715. Waarschijnlijk heeft het grote aantal aangetroffen potten te maken met het einde van de loodwitmolen. De potten zullen destijds hier in grote getalen in de grond begraven zijn.

De potten werden gebruikt voor de fabricage van loodwit (een bestanddeel van verf). Ze werden gebruikt als broeipotten. Een kleine hoeveelheid azijn werd in de potten gedaan waarna er opgerolde stroken bladlood in werden gezet. De gevulde potten werden in een laag paardenmest gezet en daarna afgedekt met planken. Zo werden er talloze stapels gemaakt van wel honderden potten. Hierna begon het oxidatieproces. Onder werking van zuurstof en azijn verteerde het lood en viel in loodwit uiteen. De vochtige inhoud van de broeipotten werd hierna gedroogd en fijn gemalen met behulp van de loodwitmolen.

Het werken in een loodwitmolen was verschrikkelijk ongezond. Bij langdurige blootstelling aan dit giftige goedje vielen het haar en tanden soms uit en zullen waarschijnlijk sommige arbeiders een vroegtijdige dood door vergiftiging zijn ondergaan.

Alle loodwitpotten die wij te zien krijgen bevatten nog steeds een restant van dit gevaarlijke goedje. Er wordt door ons dan ook voorzichtig omgegaan met deze potten. Wij weten dat er enkele mensen zijn welke in de jaren 70 deze potten hebben opgegraven en deze nog steeds in hun bezit hebben. Wij raden deze dan ook aan met grote voorzichtigheid met de potten om te gaan. Het restant dat in de potten zit is een en al gif!!

Waarneming Kanaalkade 20

Na het ontvangen van de bouw aanvraag voor de Kanaalkade 20 is er door de AWP onderzoek gedaan welke bedreigende factoren hierbij plaats zouden gaan vinden. Het bleek om een uitbreiding te gaan aan de achterzijde van het pand waarbij in de tuin een bouwput zou worden gegraven waarbij er dus sprake is van een bedreigd bodemarchief. Na een gesprek met de eigenaresse werd het duidelijk dat de bouwput niet al te diep zou worden en alleen de bovenlaag (de eerste meter) bedreigd zou zijn. Evengoed heeft de AWP besloten met goedkeuring van de eigenaresse hier een waarneming uit te voeren.

Het pand in 1988 (foto VHP)

Waarom deze waarneming? De locatie van de bouwput valt binnen het gebied van voormalig slot Purmersteyn. Op oude kaarten wordt op deze locatie een van de ringgrachten aangegeven van het kasteel. Alle reden dus om alert te zijn. In voorgaande jaren is er te veel vernietigd en verdwenen wat misschien had kunnen bijdragen aan de geschiedenis van het kasteel. De AWP maakt zich nu dan ook sterk om elke verstoring van de bodem in dit gebied nauwlettend in de gaten te houden en waar het kan zo veel mogelijk gegevens te verzamelen.

De waarneming:

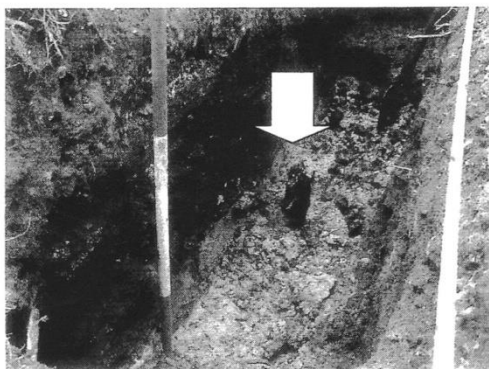
Op 25 februari, een.... héééle.... koude zaterdagochtend, stonden Erik Machiels, Kees van Haver, Jan van Waard en Paul de Groot paraat voor deze klus. Erik en Kees waren vanuit hun woonadres op de fiets naar de locatie gekomen waar zij op het moment van aankomst toch wel enige spijt van hadden. Tsja, er stond een behoorlijke koude wind! Na eerst kennis gemaakt te hebben met de eigenaresse, mw. Garcia, werd het werkmateriaal naar de tuin gebracht. De locatie omvatte een 24 m2 waarbinnen de bouwput zou worden aangelegd. Besloten werd een proefsleuf te graven van een meter breed in de lengte van de tuin en een diepte zou gegraven worden tot de beemsterklei zichtbaar zou worden. De eerste centimeters waren al een hels karwei. Er was nauwelijks door de aarde, welke gemengd was met grind met hierbij de doorheenlopende boomwortels die zich hier in de loop der jaren genesteld hadden, heen te komen. Na ongeveer een diepte bereikt te hebben van wél zo'n 40 centimeter onder het maaiveld werd de grond godzijdank wat milder voor ons. De grond werd kleiiger met wat schelpachtig gruis erdoorheen wat het scheppen draaglijker maakte. De zweetdruppels vloeide al weer rijkelijk en zo als altijd wist Jan er bij ons de goede zin er in te krijgen door vanaf de zijkant het juiste commentaar te verspreiden.

Gelukkig wist mw. Garcia ons te verblijden met een warme kop chocolademelk mét slagroom. Ook Jan wist, na enig aandringen, ons te verblijden met een versnapering van de snackbar waardoor wij hierna met goede zin verder konden gaan met de waarneming. De 40 centimeter diepte die wij hadden bereikt was tevens de laag waar divers scherfmateriaal werd aangetroffen. Voornamelijk 19^e en 20^e eeuwse materialen werden aangetroffen welk hier als afval of versteviging moet zijn aangebracht.

de "boys" in actie

Naarstig werd het scherfmateriaal verzameld waarna de volgende 10 centimeter werd afgegraven. Ook hieruit werd het scherfmateriaal verzameld. Hier waren de vondsten iets vroeger, namelijk 18^e en 19^e eeuwse. De laag hieronder vertoonde een zelfde beeld. Geen duidelijke verschillen in grondlagen. Veel scherfmateriaal, enkele bakstenen en botfragmenten en hoewel sommige vondsten nog iets vroeger waren lag toch de overheersende periode in de 18^e eeuw. Hieruit blijkt dat de grond hier behoorlijk verstoord is. Op 90 centimeter onder het maaiveld werd een afgebroken houten paal aangetroffen die rechtop was geplaatst.

houten paalfragment in het midden van de sleuf

De gedachte was dat deze paal misschien iets te maken kunnen hebben met een gracht van het kasteel.

Na voorzichtig de paal vrijgemaakt te hebben en op deze hoogte naar links en rechts gegraven te hebben bleek dat deze paal waarschijnlijk een enkeling is geweest. De paal bleek slechts een klein fragment te zijn waarvan het puntgedeelte 20 centimeter in de klei zat.

De kleilaag waar de paal zat bevindt zich hier op 100 centimeter onder het maaiveld. In de wandzijde kon nu een duidelijk profiel onderscheiden worden van de kleilaag met de ophoging hierop.

Duidelijk te zien was dat het niveau van de kleilaag een neerwaartse beweging maakt naar het westen, richting Noord-Hollands kanaal.

Aan de kant van de achtergevel werd nog een waterkeldertje aangetroffen. Deze is vermoedelijk gelijktijdig met het huidige pand welke uit het einde van de 19^e eeuw dateert hier in de bodem geplaatst. Het vierkante bouwsel met een ronde bovenbouw heeft de maten van 187 centimeter bij ca. 100 centimeter. De diepte is ons onbekend. Gezien dat aan de zijkant in latere periode een pijp is ingemetseld heeft de put in later stadium dienst gedaan als een afwateringsput of fecaliënput. De functie van de put zelf op dit moment beperkt zich tot de opslag van afval en bouw materiaal. Als we de pas aangebrachte funderingen zien valt de put hier binnen en zal deze verder niet verwijderd worden.

Al met al toch weer een leerzame dag waarbij enkele verontrustende gedachten zijn gestild.

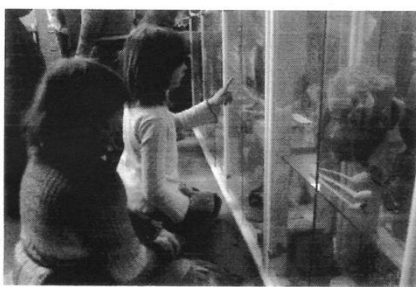
Met dank aan de Gemeente Purmerend en Mw. Garcia.
P.J. de Groot

School op bezoek

Jan van Waard werd een tijdje geleden gebeld door meester Ger Augustus van de "Vrije school Waterland". Hij vroeg aan Jan of het mogelijk was een bezoekje te komen brengen aan de archeologische werkruimte. Hij had een lezing gegeven in zijn klas over het "slot Purmersteyn" en de kinderen werd gevraagd hier een opstel over te maken. Het leek de leraar dus een goed idee om de kinderen wat meer visuele dingen te laten aanschouwen en mogelijkkerwijs iets van een archeologisch voorwerp te laten vasthouden. Uiteraard was Jan bereid om de klas, vergezeld met leraren, leraressen en moeders, te verwelkomen en enige uitleg te geven over de archeologie en uiteraard het kasteel. Op 29 maart kwam de hele mikmak op visite. Ongeveer 20 kinderen tussen de 9 en 10 jaar uit groep 5/6 met begeleiding overrompelde onze Jan met hun nieuwsgierigheid en enthousiasme. De kinderen keken hun ogen uit en zelfs de zandbak was op een gegeven moment het middelpunt van belangstelling. Na enige uitleg begrepen de kinderen waarvoor de zandbak diende. De jongelui gaven hun ogen verder goed de kost want er moest na deze rondleiding een opstel gemaakt worden op school. Jan heeft in ieder geval een leuke middag gehad en hij hoopt de kinderen ook. Nu maar wachten op hun opstel!

Opa Jan vertelt.....

Het bekijken van de vitrines en het scherfmateriaal

Twee meisjes, Itja Brugman en Anne Chatrou, hadden een oude houten schep meegenomen naar onze werkruimte. De schep hadden zij gevonden bij een uitgebaggerd slootje langs de Wheredijk. De meiden hoopte dat onze Jan hier iets meer over kon vertellen. Uiteraard kon onze Jan dit. De houten schep met een lengte van 91 centimeter en een bladbreedte van 30 centimeter is hoogst waarschijnlijk gebruikt in een molen voor het scheppen van graan of meel. De vermoedelijke datum zal in de tweede helft van de 19^e eeuw zijn (1850-1900). Van welke molen hij afkomstig is niet zeker maar wij gaan nog proberen of dit te achterhalen valt.

De vindsters van de houten meel of graanschep.

Gezien de schep door hen geschonken wordt zullen wij het museum op de kaasmarkt benaderen of deze interesse heeft in dit stukje gereedschap daar het museum meerdere gereedschappen herbergt. Wij danken de meiden voor hun schenking en de hele klas uiteraard voor hun plezierige visite.

Jan van Waard en Paul de Groot

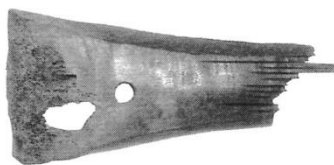
Bijdrage voor de Kroniek Noord-en Zuid-Holland

Purmerend * Beemsterburgwal 2-3 | In februari 2005 tijdens werkzaamheden in het pand heeft de bewoner bij het inpandig uitgraven verscheidene funderingen aangetroffen. Na overleg door de Archeologische Werkgroep Purmerend met de eigenaar mocht deze de funderingen verder vrijgraven, intekenen en fotograferen. De funderingen dateren uit de vroege 17de en 18de eeuw. Het huidige pand dat van 1880 dateert is hier bovenop gebouwd. Het scherfmateriaal dat werd aangetroffen kan in dezelfde periode geplaatst worden als de aangetroffen 17de en 18de eeuwse funderingen. Vermeldenswaardig zijn nog de vondsten van een fragment van een Destileerhelm (fragment van een Alembiek) en een benen mesje welk door de eigenaar werd gevonden en thans in zijn bezit vertoeft. De AWP zal de gegevens nog uitwerken en eventueel in een rapport verwerken.

Archeologische Werkgroep Purmerend, P.J. de Groot

Purmerend * Melkweg | Juli 2005. Het gebied ten Westen van Purmerend wordt volop bebouwd. In dit gebied bevindt zich de Melkweg. Een oude weg welke al een aantal eeuwen een verbinding is van Amsterdam naar Purmerend. Hoe oud deze verbinding is en wanneer deze ontstaan moet zijn is nog steeds niet met zekerheid vast te stellen. Langs deze Melkweg moeten volgens de Stichting Regionaal Archeologisch Archiverings Project (RAAP) zich een aantal vermoedelijke huisplaatsen bevinden welke op een waardekaart zijn vastgelegd. Hoewel de Melkweg welke dit gebied doorkruist zeker een hoog cultuurhistorische waarde heeft en ook zo staat omschreven is deze niet in het bestemmingsplan opgenomen. Hoewel er bij het verstoren van deze weg dus geen onderzoek zal plaats vinden heeft de Archeologische Werkgroep Purmerend in overleg met haar Gemeente actie ondernomen en diverse waarnemingen gedaan. Na het doorsnijden van de weg door de graafmachines werd de AWP in de gelegenheid gesteld foto's en tekeningen te maken. Hoogten konden vanaf het maaiveld worden bepaald en scherfmateriaal werd verzameld. Het vroegste scherfmateriaal werd aangetroffen op de veenlaag. Het merendeel was afkomstig van kogelpot- en paffrath aardewerk en maar ook een enkele pingsdorfscherf is aangetroffen. De datering van dit aardewerk ligt in de 12de en 13de eeuw. We mogen er dus vanuit gaan dat de Melkweg in deze periode al in gebruik was. Uit de talloze bergen aarde die in dit gebied liggen zijn ook diverse vondsten geborgen. Een van de leukere vondsten hieruit betreft een fragment van een benen weefkam uit de 13de eeuw en werd gedaan door Gerard Graas van de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland.

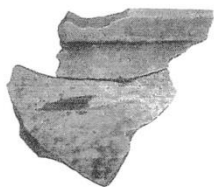

Archeologische Werkgroep Purmerend, P.J. de Groot

Verslag waarnemingen Melkweg

In 2006 heeft de AWP tot nu toe een aantal waarnemingen verricht op en langs de Melkweg. Bij de verstoringen van de Melkweg zelf zijn wij op de hoogte gesteld door de Gemeente Purmerend waarna wij in overleg met de uitvoerders een kleinschalige waarneming konden uitvoeren. Tijdens de verrichtingen van de graafmachine werden wij steeds in de gelegenheid gesteld om foto's te maken, het een en ander in te meten en scherfmateriaal te verzamelen. Op 26 januari (2006-01-PLD Melkweg II) vond de eerste waarneming plaats. Vervolgens een tweede waarneming (2006-01-PLD Melkweg III) op 13 februari en de laatste op 7 maart (2006-01-PLD Melkweg IV). Deze drie waarnemingen hebben er toe geleid dat we nu een redelijk beeld hebben van de opbouw en structuur van de Melkweg. Ook het vondstmateriaal dat is aangetroffen bevestigen enigszins de ouderdom van het gebruik als toegangsweg naar Purmerend. Op dit moment is Paul nog bezig om alle gegevens uit te werken en naderhand in een rapportage te verwerken.

De waarneming bij Melkweg II werd bijgestaan door Kees van Haver, Jan van Waard en Paul de Groot. De gegevens werden genoteerd en foto's zijn gemaakt. Het materiaal werd verzameld en het vroegste aardewerk werd aangetroffen op en in de bovenlaag van het veen.

(de rand van een kogelpotfragment uit de dertiende eeuw)

Achter- en voor de onderkant van een schoeijing van de sloot aan de oostelijke kant van de weg werd veel scherp- en ander materiaal aangetroffen wat hier terecht is gekomen als afval. Hiertussen zat voornamelijk 17^e en 18^e eeuwse materiaal zoals een houten ornamentje van wat misschien een stoelpoot is geweest en een leren zool van een 18^e eeuwse schoen.

(houten ornament)

(leren zool van een 18^e eeuwse schoen)

De Melkweg III gaf minder geheimen en materiaal prijs. Onze Jan stond hier helaas helemaal in zijn eentje de waarneming uit te voeren. Evengoed wist hij een aantal foto's te maken en aantekeningen te maken. De grond onder de weg was hier behoorlijk verstoord. Het materiaal beperkte zich helaas tot enkele scherven en botmateriaal die van een diep en redelijk onverstoord laag kwamen.

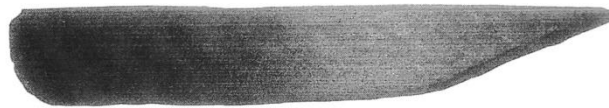

(kaak van een rund op de veenlaag aangetroffen)

De Melkweg IV werd begeleid door Jan van Waard en Paul de Groot. Hier is de opbouw van de weg als eerste vastgelegd. Onder de asfaltlaag bevinden zich een aantal platgewalste bakstenen waaronder zich ten tweede male een asfaltlaag bevindt. Hieronder werden een aantal rijen bakstenen boven elkaar aangetroffen die als wegdek gefungeerd zullen hebben in vroegere tijden.

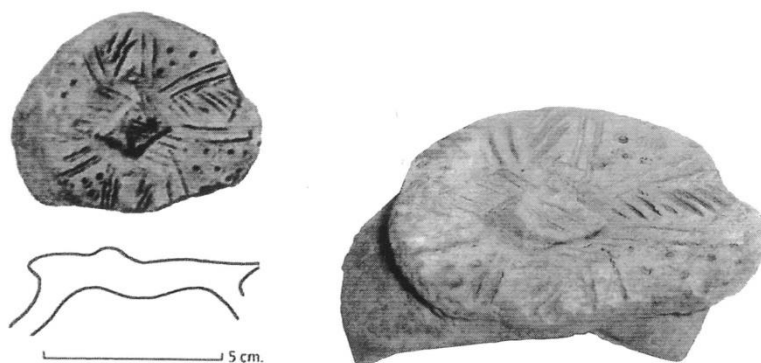
Onder de bakstenenlaag zat een laag aarde vermengd met scherfmateriaal uit de 17^e eeuw. Iets dieper had men in vroeger tijden een mestlaag aangebracht geheel vermengd met stro. Dit zal gebeurd zijn als versteviging van de weg. Bij het verdiepen van de mestlaag is weinig scherfmateriaal aangetroffen. Het materiaal wat hieruit geborgen kon worden was te dateren in de 15^e en 16^e eeuw. Toen de graafmachine de veenlaag naderde waren de vondsten ook direct vroeger. Hier werd kogelpotmateriaal aangetroffen uit de 12^e en 13^e eeuw. Aan de oostelijke zijde van de weg werd alweer de schoeiing aangetroffen van de sloot naast de weg. Ook hier werd weer scherfmateriaal aangetroffen uit voornamelijk de 17^e en 18^e eeuw. De schoeiing aan westelijke zijde was moeilijk te traceren. Vermoedelijk hebben aan deze zijde van de weg een aantal verstoringen plaats gevonden in het verleden waardoor er geen of weinig sporen over zijn gebleven. Onder de vondsten bij de schoeiing aan oostelijke kant bevond zich een wetsteen. Deze stenen van lei werden gebruikt om de messen te slijpen of gereedschappen van de landbewerkers. Gezien het vondstmateriaal waarbij deze wetsteen is aangetroffen kan hij gedateerd worden in de 17^e eeuw.

(wetsteen)

Uit de collectie – Purmerendse bodemvondsten

Van 12 tot en met 23 juli 1982 is er een onderzoek uitgevoerd op het terrein achter het voormalige Burgerweeshuis te Purmerend. Dit terrein is tegenwoordig onderdeel van het Willem Eggert Centrum aan de Weeshuissteeg. In opdracht van de Gemeente Purmerend werd het onderzoek uitgevoerd door het Albert Egges van Giffen Instituut voor Prae- en Proto Historie van de Universiteit van Amsterdam (I.P.P.). Het onderzoek stond onder leiding van mevrouw drs. T.Y. van de Walle met enkele studenten Middeleeuwse Archeologie. Tijdens het onderzoek werd een aardewerk middenstuk van een deksel of kom aangetroffen. Het Estramoz aardewerk uit Portugal is aan de bovenzijde ingekrast met diverse symbolen. Het fragment dateert uit de periode 1600 tot 1650.

Uit de collectie (2) – Purmerendse bodemvondsten

Vanaf de middeleeuwen werden in de textielnijverheid stoffen voorzien van loden om de kwaliteit en herkomst aan te geven. Vanaf de 16e eeuw was het gebruikelijk om na elke bewerking van de stof deze te voorzien van een lood nadat deze gekeurd was. Dus na bijvoorbeeld het droogscheren (door de bereider), het verven of andere bewerkingen kregen de stoffen telkens een lood of zegel toegevoegd. Eén speciaal lood kon de kleurdiepte vermelden van een stof. De kwaliteit van het verven was bepalend voor de echtheid van vele mengkleuren. De kleurdiepte blauw werd meestal apart op een lood vermeld. De aanduidingen op de loden over de kwaliteit van de stof varieerden sterk door de tijd en konden per nering (soort stedelijk bedrijfsschap of vakgroep) verschillen. Voor 'laken' werden verschillende indicaties zoals 'enkel staal en dubbel staal' (voor betere kwaliteit) gebruikt. Een bewerkte stof verkreeg een eindlood na de laatste controle in de "hal" van de nering. De stof werd voorzien van een lood met het stadswapen van de betreffende stad erop. Aanvankelijk werden teksten of afbeelding met behulp van metalen stempels in de loden geslagen. Vanaf de tweede helft van de 17^e eeuw gebeurde dit ook met behulp van een schroefpers. In speciale gevallen werden de loden gemerkt met een knijptang.

In Leiden droegen de loden de twee gekruiste sleutels (zie foto). Letters op het stadslood gaven de kwaliteit van de stof aan. Voor 'laken' was dat D, DD of DDD als het laken te dun was. De letters O, OO en OOO wanneer het weefsel oneffenheden vertoonde. Een ander lood kon vaak de lengte en soms ook de breedte of draaddichtheid vermelden. Uiteindelijk hingen er een groot aantal loden aan de stof. De lappen stof werden destijds per stuk verkocht. Ze werden dichtgenaaid maar de keurloden bleven zichtbaar. Op deze manier kon de koper zien welke kwaliteit hij aanschafte.

De twee hierboven afgebeelde textielloden zijn aangetroffen tijdens de opgraving in 1997 aan de Nieuwstraat 54. Duidelijk hierop te zien zijn de twee gekruiste sleutels, het wapen van Leiden. De loden dateren uit de vroege 17^e eeuw en hebben tevens diverse kloppen van de bewerkingen en eigenaren.

Verwachte opgravingen of waarnemingen:

- Beemsterburgwal 12
- Beemsterburgwal 2-3
- Terrein kanaalstraat (parkeerterrein)
- Westerstraat 65-71
- Zuidersteeg 2

Literatuur:

- Westerheem: Signalementen
-onderzoek Westerstraat
- Kroniek Noord-Zuid Holland

Suggesties, ideeën, aanvullingen, verhaaltje of verbeteringen voor ons blad? Schrijf, bel of mail. Je bent altijd welkom om langs te komen op dinsdagavond v.a. 20.00 uur. Alles is welkom!

Tel: 0618316092 voor Paulus

Mail: archeol@xs4all.nl